

A MEGYEI KÖNYVTÁRI HÍRADÓKRÓL

Sorozatunkban azokat a rövidebb-hosszabb „bemutató” cikkeket közöljük, amelyek a megyei hálózati híradók múltjáról, jelenéről és jövőjéről tudósítanak. 2007 őszén a szerkesztőség levélben kereste meg a megyei könyvtárak igazgatóit, azzal a kéréssel, hogy maguk számoljanak be vagy éppen lapszerkesztő munkatársuk írjon ismertetést a megye hálózati híradójáról; úgy ahogyan maguk gondolják, úgy ahogyan önmaguk látják lapjukat. Vannak megyék, ahol jelenleg nem is lát napvilágot könyvtári hálózati híradó, vannak megyék, ahonnan visszajelzést sem kaptunk. Ahonnan viszont érkeztek bemutató cikkek – azokat sorra-rendre olvasóink elé tárjuk.

Téka Hajdú-Bihar megyében

„A közös célok már megteremtették hálózataink és könyvtáraink együttműködését a gyakorlati munka számos területén. Úgy gondoljuk, hogy a Téka egy újabb jelentős lépés lesz ezen az úton... Egymás eredményeinek és gondjainak alaposabb megismerését, a jó módszerek, és tapasztalatok elterjesztését szolgálja” – olvashatjuk egykori igazgatónk Arató Attila 1971-ben írt beköszöntőjében. Ekkor indította útjára a Hajdú-Bihar Megyei Téka című könyvtári híradót a Megyei Könyvtár, a Debreceni Városi Könyvtár, a Szakszervezetek Hajdú-Bihar Megyei Tanácsa Központi Könyvtára és a Megyei Pedagógus Továbbképzési Kabinet (amely 1972-ben felvette a Megyei Pedagógiai Központ, majd 1985-ben a Megyei Pedagógiai Intézet nevet). A szerkesztőbizottság a kiadó intézmények egy-egy munkatársából állt, a felelős szerkesztői teendőket Simon Zoltán, a Megyei Könyvtár módszertani osztályának akkori vezetője látta el. Intézményünk vállalta az évi két alkalommal megjelenő, A/4-es méretű füzetek sokszorosítását is.

A Hajdú-Bihar Megyei Téka mindenekelőtt a különböző könyvtári hálózatok közös megyei fóruma kívánt lenni. Célja hasonló volt a többi híradóéhoz: az érintett közművelődési könyvtárak és az iskolai könyvtárak szakembereinek kölcsönös tájékoztatása, az időszerű problémák közös megvitatása, rendezvények közzlése, a fenntartó tanácsok, szakszervezeti szervek folyamatos informálása a megye könyvtárainak helyzetéről. A szerkesztőbizottsággal együtt volt igazgatónk is fontosnak tartotta a könyvtárosok publikálásra ösztönzését, amelyet a fent említett írásában a következőképpen fogalmazott meg: „*Meggyőződésem, hogy kiadványunk csak ak-*

kor érheti el célját, ha a könyvtárosok magukénak érzik és többségük aktív munkatársa is lesz. Tékánknak, rendelkezésre bocsájtván gondolataikat, közérdekű híryanyságait.”

A megjelenéstől számított első években széles körben születtek a cikkek: tanácsi, szakszervezeti könyvtárak munkájának bemutatásáról, a megyei továbbképzési kabinet terveiről, az iskolai könyvtárak helyzetéről, gyermekkönyvtárosok tapasztalatcseréjéről, szakmunkástanulók könyvbarát klubjairól, a részükre szervezett olvasótáborok tapasztalatairól, könyvtári gondokat segítő mozgókönyvtárról, községi és iskolai könyvtárak együttműködéséről, társadalmi szervezetekről (pl. MKE Hajdú-Bihar megyei szervezetének tevékenységéről), rendezvényekről stb.

A kezdeti dinamizmus, lelkesedés után már nehezebben állt össze egy-egy szám, 1977 és 1979 között már csak egy-egy füzet jelent meg. Mindinkább előtérbe kerültek a leíró, beszámoló jellegű közlemények, végül 1979-ben meg is szűnt a periodika.

Nyolc évvel később, 1987-ben azonban az előző kiadók újjáélesztették a könyvtári híradót. Az újraindítás időpontja korántsem volt véletlen, hiszen a nyolcvanas években már egyértelműen megmutatkoztak a gazdasági–társadalmi–kulturális továbbfejlődés gátjai. Emellett a számítástechnika megjelenése és térhódítása a korábbiakhoz képest a magyar könyvtárügyben is újszerű változások bekövetkeztét sürgette. Nem volt ez másként Hajdú-Bihar megye könyvtáraiban sem, egyre világosabbá vált, hogy szükség lesz az összefogásra, a közös fellépésre. Így az új foylammal induló Téka ismételten tudatosan felvállalta a különböző könyvtártípusok orgánájának szerepét, fontos eszköze lett az egymás mellett működő könyvtárhálózatok közötti kommunikáció megteremtésének. Erre utalt, hogy a szerkesztőbizottságban minden könyvtártípus képviseltette magát (Megyei Könyvtár, a Debreceni Városi Könyvtár, a Megyei Pedagógiai Intézet, valamint a Szakszervezetek Hajdú-Bihar Megyei Tanácsa Központi Könyvtára, amely 1996-ban megszűnt, és helyébe lépett a Református Kollégium Nagykönyvtára), érdemi módon szólta bele, és kapcsolódott be a lapszerkesztés munkájába.

A kiadó könyvtárak továbbra is az évenkénti kétszeri megjelenést választották, a lap formátuma kisebb alakban, ún. A/5-ös méretben, számonként kb. 60-64 oldalon jelent meg. Az újjászervezett szerkesztőbizottságot két éven át Freisinger Jenő irányította, majd miután a Megyei Könyvtárból más munkahelyre került, 1989 őszétől feladatörét Bényei Miklós, a Megyei Könyvtár helyismereti osztályának akkori vezetője, későbbi igazgató helyettese vette át, aki nagy szakmai tudással, hozzáértéssel, ügyszeretettel végezte munkáját.

A *Hajdú-Bihar Megyei Könyvtári Téka* elsődlegesen a fenti hálózatok számára készült, de igyekezett figyelemmel kísérni a megyében működő más, jelentős – egyetemi, főiskolai, műszaki – könyvtárak tevékenységét is. Ezenkívül, szoros kapcsolatot ápolta az oktatási intézményekkel, ennek jó példája, hogy 1988 közepétől a Debreceni Tanítóképző Főiskola (1993-tól Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola) könyvtáros képzésének oktatói közül ketten is részt vettek a szerkesztőbizottság munkájában. A lap egyaránt szólni kívánt a szakma helyi és országos menetről, fejlődéséről, a cikkek zöme azonban Hajdú-Biharra vonatkozott.

Törekvése a tájékoztatás mellett az állásfoglalásra is kiterjedt. Eredmények, gondok és hiányosságok számbavételével, felsorakoztatásával tükröt kívánt tartani a könyvtárak elé, és egyúttal szerette volna a fenntartók figyelmét is felhívni,

ráirányítani a megoldandó kérdésekre. Elvileg a könyvtári tevékenység minden területét felölelte a híradó, a gyakorlatban azonban a szerkesztőség néhány témát előnyben részesített. Az egyik: a számítástechnika könyvtári alkalmazása, ahol a hajdú-bihari közművelődési és iskolai könyvtárak ilyen irányú erőfeszítéseit, kísérleteit, sikereit kísérte figyelemmel. A másik: az általános, a középiskolás és az egyetemista korosztályú fiatalok olvasóvá nevelése, könyvtári ellátása. A Téka tartalmáról képet ad a rovatok felsorolása, rövid ismertetése, bár nem mindegyik cikk tagolódik a rovatstruktúrába: néhol egy-egy terjedelmesebb, átfogóbb igényű írást az adott szám élére helyezett a szerkesztőség (ilyen volt pl. MKE Debrecenben rendezett vándorgyűlésének értékelése, a teljes életpályát átölelő tanulási lehetőség a közkönyvtárakban, az ötvenéves Megyei Könyvtárról szóló cikkösszeállítás, vagy Méliusz Juhász Péter, intézményünk névadójának bemutatása).

Az újrainduláskor kialakított rovatok az alábbiak voltak:

- *Bemutatjuk:* egy-egy könyvtárról, valamely könyvtár egy-egy új akciójáról, kezdeményezéséről, a megye hálózati munkájáról szóló cikkek. Mint pl. *Új helyen a megyei könyvtár gyermekkönyvtára; Hangos könyvtári regionális központ a Debreceni Városi Könyvtárban; Szociális munka a könyvtárban; Számítógép a Hajdú-Bihar Megyei Könyvtárban; Informatikus könyvtáros szak a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen; Munkahelyi könyvtárak helyzete megyénkben; Mitől más?* - címmel mutatta be a lap azokat a debreceni, illetve a megye területén lévő könyvtárakat, amelyek valamilyen szempontból „különlegesek”, egyediek.
Helyismereti cikkek kurrens feltárása a Megyei Könyvtárban; Könyvtárosok az informatikáért; Hajdú-bihari számítógépes fejlesztések a megyében; Internet-használat oktatása a Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtárban; Új helyre költözött a Teológiai Szakkönyvtár; A Hortobágy folyóirat digitalizálása; Akkreditált továbbképzés a Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtárban; Olvasásfejlesztés – pedagógusképzés; Kisközségek könyvtári ellátása Hajdú-Bihar megyében.
- *Fórum:* időszerű könyvtári problémákról, a könyvtárosok helyzetének változásáról, külföldi tapasztalatokról tudósított. Tallózás a címek között: *Könyvtáratatás Nagyváradon; Helytörténet, iskola, könyvtár (Bényei Miklós oktatási segédletének ismertetése); Kommunikációs tréning könyvtárosoknak; Beszélgetés Váczy Attilánéval, a derecskei Városi Könyvtár nyugalmazott igazgatójával (1996/1); A hálózat fogságában. Beszélgetés dr. Simon Zoltánnal (1997/1); Az ODR lényege, jelentősége, valamint a rendszer eddigi tapasztalatai; Az Olvasás Éve újabb programjairól; Szakmai tréning a Helsinki Városi Könyvtárban; A kistélepülési könyvtárak helyismereti gyűjteményének kialakítása.*
- *Könyvtár és nevelés:* az iskolai könyvtárakról, az iskolában folyó olvasóvá nevelésről. Néhány cím: *A diákokra másképp is figyelünk a könyvtárban; Programsorozat a deviáns magatartás kialakulásának megelőzésére; Tapasztalatok és gondolatok a debreceni egyetemi-főiskolai hallgatók könyvtárhasználati szokásairól; Tájékoztató a Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Intézet médiatáráról; Iskola és könyvtárkép 14–15 éves tanulók körében; Olvasói és könyvtárhasználati szokások a sárándi általános iskolások körében; Internet az oktatásban.*

- *Könyvtárosportré*: interjú egy-egy nyugdíjba vonult munkatárssal. Az idők folyamán beolvadt a Fórum rovatba.
- *Kiadványaink*: az új könyvek, füzetek teljességre törekvő felsorolása, a fontosabb művek ismertetése.
- *Hírek – Események*: rendezvényekről, kiállításokról tudósított, illetve évente informált Hajdú- Bihar megye évfordulóiról.

1990-ben a híradó újabb két rovattal bővült.

- *Könyvtártörténet*: tanulmányok vagy tanulmányrészletek, esetleg forráspublikációk megjelentetése, ezzel is ösztönözve a könyvtárosokat saját intézményük múltjának feltárására, történetének megírására. A teljesség igénye nélkül néhány cím a különböző lapszámokból: *A Hajdúböszörményi Városi Könyvtár a megalakulástól 1989-ig*; *Helyismereti munka a hajdúdorogi Mécsáros Károly Városi Könyvtárban*; *Adalékok a püspökladányi Kossuth Olvasókör történetéhez*; *Sajtótörténeti ritkaság a debreceni Református Kollégium gyűjteményeiben (Heti közlöny)*; *A debreceni Városi Könyvtár Helytörténeti Fotótára a kutatás szolgálatában*.
- *Kitekintő*: itt egyrészt a városban működő szellemi műhelyek, másrészt a többi megyei könyvtári híradó bemutatása volt a cél, vagyis a szerkesztőség lehetőséget kínált a műhelyek vezetőinek, a híradók szerkesztőinek, hogy a Téka hasábjain írjanak önmagukról. Elsősorban olyan műhelyekről volt szó, amelyek szorosabban kötődtek a könyvhöz, a könyvtárakhoz, mint pl. a Csokonai Kiadó, a Partium Irodalmi Társaság, az Alföld című folyóirat, a Piremon Kisvállalatok Mozaik Kiadói Irodája, amelyek mind éltek is a lehetőséggel. A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár kiadványairól is jelentek meg cikkek. A bölcsészhallgatók könyvtárosképzésének erdélyi tapasztalatairól is olvashattunk.

A könyvtári híradók közül a Békés, a Szabolcs-Szatmár-Bereg és a Heves megyei mutatkozott be Tékánkban.

1991-től ismét változás történt a cikkek csoportosításában. Egyrészt megszűnt a *Kiadványaink* rovat és beépült a *Hírek – események* rovatba, másrészt új rovatként indult a *Bibliográfia*, amely Hajdú-Bihar megye könyvtáiról szóló könyveket, cikkeket tartalmazta előbb „Rólunk írták”, majd „Téka – Tükör” címmel. A bibliográfia az intézményünkbe érkezett dokumentumok alapján készült.

Az 1991-es év egy új lap születésének dátuma is egyben. Ekkor indult a Hírlevél – Szilágyi Irén jelenlegi igazgatóhelyettes szerkesztésében –, amely a hálózatzogatózó munka egyik fontos segítője. Havi megjelenésével tartalmilag aktuális tényeket közöl, felhívja a könyvtárosok figyelmét a soron következő feladatokra, az új lehetőségekre, mintegy kiegészítője a Téka híradónak. Elektronikusan is elérhető 2006-tól (URL: <http://www.hbmk.hu/konyvtarosoknak/hirlevel.html>)

A két eltérő funkciójú orgánus közül a Tékát a számok sikeressége ellenére, anyagi források hiánya miatt be kellett szüntetni. Könyvtárunk 2003-ban adta ki utoljára a híradót.

Közben a Méliusz Könyvtár életében jelentős fordulatot hozott a 2007-es esztendő, hisz’ egyrészt új épületbe költöztünk, másrészt a Kölcsey Ferenc Megyei Közművelődési Intézet megszűnésével a megyei kötelező közművelődési felada-

tok is könyvtárunkba kerültek az intézet néhány dolgozójával együtt. A Kölcsey Intézet – könyvtárunk Téka című lapjához hasonlóan – szintén jelentetett meg szakmai kiadványt Megyei Hírmondó néven, amelyet 1998–2007 között, megszűnésükig adtak ki havi periodicitással.

2008-ban az említett két folyóirat szellemi, tartalmi hagyományait szeretnénk volna továbbvinni, azokat egyesítve megjelentetni, így a megváltozott struktúrájú intézményhez igazodva *Hajdú-Bihar Megyei Közművelődési és Könyvtári Téka* néven új folyóiratot indított a Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár és Művelődési Központ. A szerkesztőbizottság a Méliusz Központ jelenlegi és volt munkatársaiból állt össze. A kiadó szerepét továbbra is intézményünk látja el. Az új orgánus, amely a szünetelő Hajdú-Bihar Megyei Könyvtári Téka és Megyei Hírmondó utódjának is tekinthető, igyekszik rendszeresen beszámolni – könyvtári és közművelődési területen egyaránt – az országos és megyei műhelymunkákról, kiemelkedő szakmai projektek, események bővebb bemutatásáról, konferenciákról, megjelentet interjúkat, illetve interjúportrékat. Emellett az Észak-alföldi Régió kiemelkedő kezdeményezései is szerepet kapnak majd a lapban. A szerkesztőség egyszerre nyitott az elmélyült elméleti és gyakorlati megközelítésmódra. Szándékunk szerint a kiadvány fórumot biztosít a kollégák számára eredményeik, gondjaik bemutatására, fontos szerepet szánunk az interaktivitásnak. A folyóirat működési feltételeit döntően a Nemzeti Kulturális Alapból pályázati úton elnyert pénzüsszeg biztosítja. A lapot negyedévente, A/5-ös formátumban, átlagosan 80 oldal terjedelemben és 500 példányban adjuk közre. Időszaki kiadványunk igényes formai megjelenését a modern nyomdatechnikai előállítás biztosítja, továbbá igyekszünk fekete-fehér fotókkal változatosabbá tenni a híradót. Minden száma „kötelezően” érvényes rovatszerkezet nincs, mégis van egyfajta struktúra, amely a híryanagok, elemzések közlését meghatározza: közművelődés, könyvtárak, portré, hírek – események. A szerkesztőbizottság arra számít, hogy minél több kolléga szerzője legyen lapunknak.

A megye 82 települését tekintjük elsősorban a lap törzsolvasói táborának, azaz velük, általuk, nekik készül a kiadvány. Szándékunkból talán jelez valamit, ha az első szám cikkei között tallóznak: *Minőségfejlesztés a közművelődésben; A kultúra háza Hajdú-Biharban; Kulturális intézmények működtetése másként; Megyei eljárás programsorozat* (célja, hogy a Méliusz Központ adottságait kihasználva a megye települései által létrehozott kulturális értékek nagyobb nyilvánosságot kapjanak); *Hajdú-Bihar megye települési könyvtáraiban végzett szakfelügyeleti vizsgálatok tapasztalatai; A gyermekrésztleg munkája az új könyvtárépületben; Képzések – szakképzés, továbbképzés, felhasználóképzés – a Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár és Művelődési Központban.*

Természetesen a Téka szerkesztőit is foglalkoztatja a jövő. Elgondolásainkkal, terveinkkel szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy a közművelődési és könyvtári intézmények egyaránt megtalálják helyüket a mai változó gazdasági–társadalmi környezetben.

Csikai Elvira